

ขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อม ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต

Environmental Carrying Capacity of Tourism in Phuket Old Town

จรรยาพร สุธรรมมา^{1*} จิตศักดิ์ พุฒจรัส² พิษณุ จิตต์ภักดี³ ธนวรรษ ดอกจันทน์⁴

Janyawath Sutamma^{1*} Jittasak Putjorn² Pit Jitpakdee³ Thanawat Dokchan⁴

Corresponding author's E-mail: janyawath.s@gmail.com¹, naturepaw@gmail.com², pit.jitpakdee@gmail.com³,

Thanawat.khing@hotmail.com⁴

(Received: February 18, 2021; Revised: May 7, 2021; Accepted: June 15, 2021)

บทคัดย่อ

งานวิจัยขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ย่านชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต และกำหนดมาตรการในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ทำการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม การสังเกต การใช้แบบสอบถาม และการสำรวจประเมินจากผู้นำและสมาชิกในชุมชน บุคลากรขององค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาปริมาณขยะอยู่ในระดับเกินขีดความสามารถในการรองรับ ชุมชนมีปริมาณขยะมากกว่า 0.8 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน คุณภาพน้ำประปาภายในชุมชนค่อนข้างไม่สะอาด และปัญหาการควบคุมเสียงในพื้นที่สาธารณะโดยเฉพาะในช่วงเปิดตลาดใหญ่ ถนนคนเดิน มาตรการที่ชุมชนมีการขับเคลื่อนดำเนินการ 1) การลดปริมาณขยะ สร้างความร่วมมือลดการใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดขยะ ใช้วัสดุใช้ซ้ำหรือวัสดุภาชนะจากธรรมชาติ โดยเฉพาะในช่วงการเปิดตลาดใหญ่ และมีการสร้างความร่วมมือกับเทศบาลในการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ และ 2) การปัญหาคุณภาพน้ำ สร้างความร่วมมือกับทางเทศบาลนครภูเก็ต และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ช่วยแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพน้ำประปา

คำสำคัญ: ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วม ท่องเที่ยวยั่งยืน

Abstract

This research aims to study about the tourism carrying capacity of Phuket Old Town, and to establish measures for sustainable tourism management. This research was conducted using mixed-method approach by employing interviews, focus groups, observation, survey, and evaluation with communal

¹ นักวิชาการอิสระ

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

⁴ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹ Independent Scholar

² Lecturer, Tourism Management Major, Faculty of Management Science, Silpakorn University

³ Lecturer, School of Administrative Studies, Maejo University

⁴ Lecturer, Tourism and Hotel Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

leaders and members and government and private sector for the qualitative data before conducted the content analysis. As for the quantitative data, the researchers employed questionnaires to study frequency, percentage, and means. The study results suggested that there was garbage overcapacity with the number of 0.8 kilograms per person per day, as well as the quality of tap water that had been indicated as contaminated, and noise pollution in public areas was also needed to be managed especially upon the weekly opening hours of the Lad Yai market. The measures applied by the local community: 1) in order to reduce garbage, the community urged and gathered collaboration from the local businesses to avoid using materials that could become garbage, while introducing the reused or natural products, and collaborated with the municipality in terms of waste management; and 2) the community coordinated and worked together with the Phuket municipality and the provincial public health office to improve tap water quality.

Keywords: tourism carrying capacity, environment, participation, sustainable tourism

ความเป็นมาของปัญหา

หลังวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 การท่องเที่ยวไทยค่อยๆ ถูกพัฒนาและยกระดับให้เป็นวาระแห่งชาติ ด้านอุตสาหกรรมบริการที่เป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ และมีการกระจายตัวของรูปแบบการท่องเที่ยวสู่ชนบทมากขึ้น หลังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7-9 ที่มุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดแนวทางเพื่อสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากร การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชนท้องถิ่นในการจัดการและพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาดังกล่าว มีส่วนสำคัญอย่างมากในการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศให้เกิดการขยายตัว และเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

อย่างไรก็ดี ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ผลของการส่งเสริมด้านนโยบายการส่งเสริมการพัฒนาท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การทำการตลาดในรูปแบบต่างๆ ที่ภาครัฐมุ่งส่งเสริมไปยังท้องถิ่นชุมชน ส่งผลให้เกิดชุมชนท่องเที่ยวทั้งชุมชนเดิมและชุมชนใหม่ทั่วภูมิภาค

มากกว่า 3,680 ชุมชน (กรมพัฒนาชุมชน, 2562) บางชุมชนมีประสบการณ์งานพัฒนามากกว่า 10-20 ปี มีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งสามารถปรับตัวได้ท่ามกลางกระแสการพัฒนา แต่อีกหลายชุมชนเกิดใหม่ยังขาดกระบวนการในการบ่มเพาะ เสริมศักยภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและคำนึงถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อม ชุมชนที่มีโอกาสและความได้เปรียบด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและมีความเชื่อมโยงกับเมืองท่องเที่ยวหลักอย่างชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต ยังประสบปัญหาจำนวนนักท่องเที่ยวหลังไหลเข้าไปมากจนเกินศักยภาพที่จะรองรับได้ หรืออยู่ในภาวะนักท่องเที่ยวล้นพื้นที่ (Over tourism) เกิดความแออัด กระจุยตัวของนักท่องเที่ยว เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปัญหามลภาวะทางเสียงและอากาศ ปัญหาขยะ ชุมชนรู้สึกสูญเสียความสุข และวิถีชีวิตดั้งเดิมของตน เป็นต้น เมื่อภาวะดังกล่าวได้เกิดขึ้นและสร้างความเสียหายให้แก่พื้นที่แล้ว จะทำให้ต้องใช้ระยะเวลาและงบประมาณในการฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาตลอดจนทำให้หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องสูญเสียรายได้และผลประโยชน์ที่พึงได้จากแหล่งท่องเที่ยวไปในที่สุด (วิภาดา ศุภรัฐปรีชา, 2553; เทียมสุรีย์ สิริศรีศักดิ์ และ

กฤษณะ แพทย์จะเกร็ง, 2561; จิราภา ปราเดรา ดิเอส, พรณนิภา ดอกไม้งาน, ปเนต มโนมัยวิบูลย์, ชัชชญา ยอดสุวรรณ และอภิสม อินทรลาวัลย์, 2561)

ดังนั้น การประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ชุมชนผ่านเมืองเก่าภูเก็ท จะช่วยให้ชุมชนได้ตรวจสอบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และวางแผนป้องกันปัญหานักท่องเที่ยวหนาแน่น ตลอดจนสำหรับใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental carrying capacity) ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต
2. เพื่อกำหนดมาตรการในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทการวิจัย

การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก (Qualitative method) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณเป็นรอง (Quantitative method)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ผ่านกระบวนการสร้างความเข้าใจในโครงการวิจัยให้เห็นความสำคัญ และเกิดความสนใจเข้าร่วมกระบวนการวิจัยตลอดโครงการวิจัย ทั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสามารถแสดงความประสงค์หรือยินดีเข้าร่วมกระบวนการวิจัยด้วยตนเองอย่างอิสระ สามารถแบ่งประชากรเป้าหมายออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

2.1 ประชากรหลัก คือ ผู้นำและสมาชิกในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต จำนวน 62 คน ประธานและคณะกรรมการชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตในการร่วมประเมิน 11 คน

2.2 ประชากรรอง คือ ผู้บริหารและตัวแทนบุคลากรขององค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สภาวัฒนธรรมตำบล สภาวัฒนธรรมอำเภอ สมาคมไทยท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ สมาคมส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจที่พัก ธุรกิจร้านค้า ของชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต จำนวน 16 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์รายบุคคล และการสัมภาษณ์กลุ่ม เพื่อการศึกษาข้อมูลบริบทแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน 2) แบบประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้านได้แก่ (1) ชยะ (2) การใช้ประโยชน์และคุณภาพน้ำ (3) เสียง (4) คุณภาพอากาศ และ (5) การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ ซึ่งแบ่งเกณฑ์การประเมินออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ต่ำกว่าขีดความสามารถ (Below CC) กำลังถึงหรืออยู่ในขีดความสามารถสูงสุด (Approaching CC) และเกินขีดความสามารถ (Exceeding CC) 3) แบบ Checklist ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การศึกษาข้อมูลบริบทแหล่งท่องเที่ยว ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เป็นแนวคำถาม ประกอบการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นการจัดการสิ่งแวดล้อม สัมภาษณ์รายบุคคล และแบบกลุ่มในพื้นที่ชุมชน ไม่เกิน 1 ชั่วโมงในแต่ละครั้ง ตามความพร้อม ซึ่งได้มีการนัดหมายไว้ล่วงหน้า

4.2 การประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อม 1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดตัวชี้วัดในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม 2) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของตัวชี้วัด 3) ออกแบบเครื่องมือในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อม 4) ลงพื้นที่สำรวจประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต โดยใช้แบบ Checklist การบริหารจัดการขีดความสามารถด้านสิ่งแวดล้อม และแบบประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลจากเครื่องมือที่ใช้ศึกษา การสังเกต และการถอดบทเรียนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย ความและการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษ จากแบบประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อม การวัดใช้ค่าเฉลี่ย และกำหนดช่วงคะแนนในการแปลผล และนำข้อมูลดังกล่าวประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ผลขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด	มาตรฐานชี้วัด
1. ปริมาณขยะ	ต่อนักท่องเที่ยว 1 คน เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการประเมินที่กำหนดไว้ (0.5-1.0 กก./คน) จัดว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้
2. กลิ่นขยะ	ไม่มีกลิ่นขยะ หรือบางเบาระยะ 20 เมตร จากจุดทิ้งขยะหลักจัดว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้
3. กลิ่นน้ำ	กลิ่นของน้ำบ่งบอกถึงสาเหตุมลพิษของน้ำนั้นได้ เช่น น้ำที่ได้รับการปนเปื้อนจากน้ำเสียชุมชน จะมีกลิ่นเหม็นก๊าซไข่เน่า รวมทั้งระดับที่ได้กลิ่นบอกได้ว่าคุณภาพน้ำมีการปนเปื้อนมากหรือน้อยอย่างคร่าวๆ มาตรฐานเปรียบเทียบมีดังนี้ 1) กลิ่นหอม, กลิ่นดินไม้ใบหญ้า - ผลไม้ กระเทียม แตงกวา น้ำหอม ยาสมุนไพรต่างๆ สาหร่าย หญ้า ต้นไม้ พืชวงศ์ตองต่างๆ 2) กลิ่นดิน, เชื้อรา, กลิ่นคาว - ดิน โคลน เชื้อราต่างๆ ความปลา น้ำมันดับปลา หอยต่างๆ 3) กลิ่นยา, กลิ่นเน่า - ฟีนอล น้ำมันทาร์ น้ำมันไหม้ พาราฟิน คลอรีน ไฮโดรเจนซัลไฟด์ คลอรีฟีนอล หรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของสดเน่า ขยะ น้ำทิ้ง คอกหมู มูลสัตว์ต่างๆ
4. คุณภาพน้ำ	สีของน้ำบ่งบอกถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดสีได้ หรือบ่งบอกถึงสิ่งทีละลายอยู่ในน้ำ การเปรียบเทียบกับสีมาตรฐาน หรือเป็นการตรวจวัดโดยใช้ความรู้สึกจากการประเมินความเห็นจากหลายคนในชุมชนๆ มาตรฐานเปรียบเทียบมีดังนี้ 1) ไม่มีสี หรือ สีเขียว - ยังไม่ควรสรุปว่าน้ำสะอาด อาจมีสิ่งเจือปนอยู่, แพลงค์ตอนพืช 2) สีเหลือง/น้ำตาล/ชาสี/สีแดง/เหลือง/มะขอกาก/สีน้ำตาลขุ่น/แดง - มีซากพืชย่อยสลาย, สีของสาหร่ายจำพวกหนึ่ง (dinoflagellates), ตะกอนดินเจือปนอาจเกิดจากการกัดเซาะหน้าดิน 3) สีรุ้ง/สีเทา/ดำ - มีคราบน้ำมันผิวหน้า น้ำเน่าเสียจากสิ่งปฏิกูล หรืออาจมีแร่ธาตุจากธรรมชาติเจือปน
5. ความเพียงพอของปริมาณน้ำใช้	ร้อยละของผู้ได้รับผลกระทบต่อผู้ใช้ประโยชน์ทั้งหมด (ครัวเรือน) ความเพียงพอของน้ำใช้ในชุมชนรวมถึงผู้ประกอบการที่พักร้านอาหารในย่านเมืองเก่า บ่งบอกถึงโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรน้ำใช้อย่างเท่าเทียม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	มาตรฐานชี้วัด
6. คุณภาพอากาศ	คุณภาพอากาศที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว (มคก./ลบ.ม.)/ 24 ชั่วโมง 1) สีฟ้า - คุณภาพดีมาก 0-25 2) สีเขียว - คุณภาพดี 26-50 3) สีเหลือง - ปานกลาง 51-100 4) สีส้ม - เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ 100-200 5) สีแดง - มีผลกระทบต่อสุขภาพ 201
7. เสียง	เสียงดังที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในชุมชน ณ ช่วงกิจกรรม ระดับพูดคุยปกติประมาณ 50 เดซิเบล ฟังไม่เข้าใจในระยะ 1 เมตร จัดว่าระดับเสียงปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับ 1) 30-40 เดซิเบล - เสียงกระซิบ, เสียงสนทนาปกติ 2) 50 เดซิเบล - เสียงสนทนาที่ยืนห่างกันประมาณ 1 เมตร 3) 90-120 เดซิเบล - เสียงตะโกน, เสียงดนตรีร็อค
8. การควบคุมการพัฒนา	ผลกระทบการเปลี่ยนแปลง ต่อสภาพภูมิทัศน์ อาคารสถาปัตยกรรม บ้านเรือนชุมชนย่านเมืองเก่า การมีจัดการแบ่งเขตพื้นที่การพัฒนาเมืองเก่าที่ชัดเจน เช่น โซนไข่แดง โซนไข่ขาว และรอบนอก เพื่อควบคุมกิจกรรมการพัฒนาที่เหมาะสม 1) ไม่มี / ต่ำ - มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนต่างๆ อย่างชัดเจน เป็นส่วนสงวน ส่วนอนุรักษ์ และส่วนพัฒนา สามารถควบคุมการเข้าถึงและการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมได้ ทำให้เกิดความสะดวก ในการบริหารจัดการ 2) ผลกระทบปานกลาง - มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนต่างๆ ไม่ชัดเจน 3 แต่สามารถควบคุมการเข้าทำกิจกรรมให้สอดคล้องกับพื้นที่แต่ละส่วนได้ 3) ผลกระทบสูง - ไม่มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนต่างๆ ที่ชัดเจน ขาดมาตรการควบคุมผลกระทบการพัฒนา ทำให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการลดคุณค่าความสำคัญย่านเมืองเก่า

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยข้อมูลบริบทแหล่งท่องเที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ท พบว่า ชุมชนมีอายุราว 150 ปี มีพื้นที่รวมทั้งหมด 12.7 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เป็น

ไข่แดงจำนวนพื้นที่ 210 ไร่ มีการรวมตัวเป็นชุมชนเมื่อปี 2552 เริ่มต้นมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาจัดการอาคารเก่า ในช่วงแรกชุมชนไม่มีส่วนร่วม จึงทำให้ชุมชนไม่เห็นด้วยกับหน่วยงานภาครัฐ จึงเกิดการรวมตัวกันเกิดเป็นกลุ่มชุมชนเมืองเก่า โดยกลุ่มมีหน้าที่ประสานความร่วมมือการพูดคุยกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการทุกรูปแบบที่หน่วยงานภายนอกเข้ามาดำเนินกิจกรรมภายในชุมชน ใช้หลักการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผิดชอบ โดยมีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟู วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ของชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่าถูกแต่งตั้งให้เป็นเขตอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าภูเก็ต เมื่อปี พ.ศ. 2560 มีถนนคนเดินเริ่มเปิด เมื่อปี พ.ศ. 2556 ปัจจุบันเป็น 1 ใน 12 ต้นแบบ Street Food ของกระทรวงสาธารณสุข และเป็นกิจกรรมที่สร้างผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจุดหนึ่งของย่านเมืองเก่าภูเก็ต

ผลการประชุมระดมความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ ชุมชน ตัวแทนภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสะท้อนปัญหาตามกรอบผลกระทบ พบว่าประเด็นปัญหาสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่

1) ปัญหาวันรณรงค์จากรถมีจำนวนมาก จอดรถในชุมชนแต่ไม่ดับเครื่องยนต์ ทางชุมชนกำลังผลักดันให้สร้างที่จอดรถเพิ่มบริเวณลานมังกร (ยื่นเรื่องไปเรียบร้อยแล้ว) และที่จอดรถในวัดมงคลนิมิต ราคา 20 บาท/คัน และได้มีการประสานงานกับหน่วยงานเทศกิจให้ช่วยเดินตรวจตราแล้ว แต่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่เพียงพอ

2) ถนนคนเดินและร้านผับบาร์บางแห่งเสียงดัง (จำนวน 2 ร้าน) แต่ยังหาทางแก้ไขไม่ได้ เนื่องจากร้านมีข้อจำกัดในการพูดคุย และมีผู้มีอิทธิพลคอยสนับสนุน

3) ชยะลันเมือง แม้ผู้นำชุมชนมีการจัดการปัญหาด้านขยะ แต่ยังไม่ครอบคลุมทั้งพื้นที่ชุมชน

ย่านเมืองเก่าภูเก็ต โดยการจัดการขยะเก็บกวาด ล้างลานหน้าบ้าน จะมีเฉพาะบริเวณที่จัดถนนคนเดิน หลาดใหญ่ ส่วนพื้นที่อื่นเทศบาลเมืองภูเก็ตเป็นผู้ดูแล โดยมีการเก็บค่าบริการรายเดือน เดือนละ 30 บาท มีการจัดตั้งจุดทิ้งขยะอันตรายภายในชุมชน ชุมชน ร่วมกับเทศบาลนครภูเก็ตจัดจ้างคนเก็บเพิ่มโดยใช้งบ ของชุมชน เพื่อบริการเก็บขยะ มีจุดทิ้งขยะมูลฝอย ที่บ้านประธานชุมชน ไม่มีถังขยะตั้งบริเวณริมถนน ย่านเมืองเก่า แต่จะให้นำมาทิ้งเป็นรอบ เวลา 8.00 น. และ 19.00 น. ของทุกวัน รวมทั้งจัดให้มีถังขยะในตลาด ถนนคนเดินเป็นแบบใสและใช้ถุงใสเพื่อป้องกันวัตถุ อันตราย

4) น้ำเสีย เนื่องจากในเขตเมืองเก่าภูเก็ต มีการใช้น้ำบาดาล และบ้านเก่าไม่มีการติดตั้งถังบำบัด และบ่อดักไขมัน จึงส่งผลให้น้ำมีการปนเปื้อนของ สิ่งปฏิกูล คุณภาพน้ำไม่เหมาะสมในการใช้เพื่ออุปโภค ส่วนใหญ่จะเป็นการซื้อน้ำใช้ เพราะน้ำประปาไม่เพียงพอ ต่อแต่ละครัวเรือนของคนในชุมชน มีเพียงบางบ้าน ที่ยังคงใช้น้ำจากบ่อน้ำบาดาลในการอุปโภคอยู่

5) ชุมชนไม่มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำอย่าง สม่าเสมอ จะดำเนินการเมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำล้น น้ำไม่ไหล หรือน้ำขุ่นเป็นหลัก โดยชุมชนสามารถแจ้งทางเทศบาล นครภูเก็ต หรือแจ้งเจ้าหน้าที่ที่ดูแลตรงศูนย์บริการ ท่องเที่ยวเพื่อฝ่ายงานไปฝ่ายงานของเทศบาล ที่รับผิดชอบ

6) น้ำท่วมขัง เกิดจากการก่อสร้างถนน สูงกว่าตัวอาคาร และทางระบายน้ำที่ต่ำกว่าถนน ทำให้น้ำขังในบางพื้นที่เมื่อถึงหน้าฝน และส่งผลต่อการเกิด ปัญหาน้ำเสียตามมา ทางชุมชนได้พยายามสร้างถนน โดยไม่ให้ลาดยางทับถนนเดิม เพื่อป้องกันความเสียหายของอาคารบ้านเก่าจากถนนที่สูงขึ้นจนเกิด ปัญหาน้ำท่วม

ผลการศึกษารวบรวมข้อมูลการสำรวจประเมิน ตัวชี้วัดขีดความสามารถในการรองรับได้ด้าน สิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินขีดความสามารถในการ รองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด	ผลการประเมิน ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต	ระดับขีดความสามารถในการรองรับ		
		Below (CC)	Approaching (CC)	Exceeding (CC)
1. ปริมาณขยะ	วันละ 1 กิโลกรัม ต่อคนต่อวัน	น้อยกว่า 0.2	0.2 – 0.8	มากกว่า 0.8
2. กลิ่นขยะ	ไม่มีกลิ่น	ไม่ได้กลิ่น	กลิ่นเบาบาง	กลิ่นเหม็นรุนแรง
3. กลิ่นน้ำ	กลิ่นเหม็น (เฉพาะในช่วงฤดูแล้ง)	หอม/ธรรมชาติ	คาว/ดิน	ยา/เหม็นเน่า
4. คุณภาพน้ำ	ไม่มีสี	ไม่มีสี/สีเขียว	เหลือง/น้ำตาลขุ่น/แดง	สีรุ้ง/เทา/ดำ
5. ความเพียงพอของปริมาณน้ำใช้	ปริมาณน้ำเพียงพอ	ต่ำกว่า ร้อยละ 50	ร้อยละ 50 - ร้อยละ 80	มากกว่า ร้อยละ 80
6. คุณภาพอากาศ	สีฟ้า	สีฟ้า/เขียว	สีเหลือง	สีส้ม/แดง
7. เสียง	58 เดซิเบล	น้อยกว่า 40 เดซิเบล	50 เดซิเบล	มากกว่า 90 เดซิเบล
8. การควบคุมการพัฒนา	มีการควบคุมการพัฒนาอาคารและสิ่งก่อสร้าง	ไม่มี/ต่ำ	ปานกลาง	สูง

จากตารางที่ 1 พบว่า

1. ด้านการจัดการขยะ ในชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต พบว่า ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตมีการจัดการขยะ บริเวณถนนกลางในวันธรรมดา จำนวน 7 จุด จุดละ 1 ถึง ส่วนวันอาทิตย์ที่มีถนนคนเดินหลาดใหญ่จะเพิ่มปริมาณถังขยะเป็น 10 จุด จุดละ 2 ถึงรวมเป็น 20 ถึง ปริมาณขยะต่อวันเฉลี่ย 1,000 กิโลกรัมต่อวัน เมื่อเทียบกับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวเฉลี่ยวันละ 1,000 คน คิดเฉลี่ยวันละ 1 กิโลกรัมต่อคน การจัดการขยะจะให้

รถขยะมาจัดเก็บเป็นรายวัน เมื่อเสร็จกิจกรรมจะจัดการออกนอกพื้นที่ทั้งหมด จึงไม่มีการสะสมและไม่มีกลิ่นเหม็นในชุมชน นอกจากนี้ทางชุมชนยังมีการคัดแยกขยะที่ขายได้ ได้แก่ ขวดน้ำพลาสติก และขยะอันตราย เช่น หลอดไฟ ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ เสื่อมสภาพ แยกไว้ ณ จุดใกล้ที่ทำการบ้านประธานชุมชนย่านเมืองเก่า

2. ด้านคุณภาพน้ำและการใช้ประโยชน์
จุดน้ำทิ้งที่ปล่อยลงสู่ลำคลองสาธารณะโดยตรงหรือจุดที่ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นจากน้ำเสีย พบว่า ในช่วงฤดูฝนทางชุมชนไม่ได้รับผลกระทบจากกลิ่นเหม็นของท่อน้ำทิ้ง ปัญหาจะพบมากในช่วงหน้าแล้ง เพราะมีการสะสมของไขมันตามท่อน้ำทิ้งที่มาจากครัวเรือนและร้านอาหาร เนื่องจากชุมชนไม่มีระบบดักไขมันก่อนทิ้งลงท่อ บริเวณที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดหรือบริเวณปากซอยรมณีย์ ซึ่งท่อน้ำบริเวณนั้นจะอยู่ในตำแหน่งที่สูงทำให้น้ำไม่ระบาย ทางชุมชนแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการให้ทางเทศบาลมาล้างทำความสะอาดล้างท่อระบายน้ำเดือนละ 1 ครั้งในช่วงฤดูแล้ง ด้านการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำพบว่าชุมชนใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ 2 แหล่ง ได้แก่ 1) น้ำประปา ซึ่งชุมชนส่วนใหญ่ให้ข้อมูลตรงกันว่าน้ำประปาภายในชุมชนค่อนข้างสกปรก ประชาชนส่วนใหญ่ใช้น้ำประปาลำหรับการอุปโภค เช่น ทำความสะอาด ชักล้าง อาบน้ำ แต่ทั้งนี้ยังมีตะกอน บางบ้านก็จะทำการติดตั้งเครื่องกรองน้ำ เมื่อตรวจสอบกลิ่นและสีน้ำประปาของชุมชนพบว่า มีสีเหลือง และมีตะกอน 2) น้ำจากบ่อน้ำภายในบ้าน จากการสุ่มตัวอย่างสอบถามบ้านที่มีบ่อน้ำจำนวน 10 หลังในชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ท พบว่า มีบ่อน้ำในบ้านคิดเป็นร้อยละ 90 น้ำบ่อน้ำมาใช้ประโยชน์สำหรับการอาบน้ำ และการอุปโภคในครัวเรือน เมื่อทำการทดสอบสีและการปนเปื้อนอย่างง่าย พบว่า น้ำในบ่อไม่มีสี คิดเป็นร้อยละ 66.70 รองลงมาคือ มีสีเขียว

ร้อยละ 11.10 ซึ่งเท่ากับกับ สีเหลือง/น้ำตาล/ชาสี และ สีเทา/ดำ ชุมชนระบุว่าบางบ้านที่น้ำมีสีไม่สามารถใช้ได้เลยส่วนหนึ่งมาจากสาเหตุของการสร้างห้องน้ำใกล้กับบ่อน้ำด้วย ทั้งนี้สำหรับน้ำดื่มของชุมชนทุกหลังคาเรือนใช้น้ำดื่มที่ซื้อมาจากภายนอก สำหรับผลกระทบจากการใช้น้ำไม่เพียงพอ ไม่ได้เป็นปัญหาใหญ่สำหรับชุมชน น้ำมีพอเพียงแต่คุณภาพน้ำไม่ดี

3. การควบคุมผลกระทบทางเสียงในพื้นที่
ย่านเมืองเก่าภูเก็ท จุดประกอบกิจกรรมภายในย่านเมืองเก่าภูเก็ทที่ต้องมีการใช้เสียงส่วนใหญ่จะเป็นเฉพาะวันอาทิตย์ที่มีถนนคนเดิน ชุมชนมีจุดกระจายเสียงเพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ในช่วงที่มีการจัดงานคนเดิน จำนวน 20 จุด กระจายทั่วทั้งถนนกลาง จากผลการตรวจวัดระดับเสียงที่เกิดขึ้นบนถนนกลางในวันธรรมดา ทำการวัดความดังของเสียง 3 จุด คือ บริเวณหัวถนน กลางถนน และปลายถนนกลาง คิดเฉลี่ยเท่ากับ 58 เดซิเบล ส่วนใหญ่เสียงดังมาจากรถที่วิ่งผ่านไปมาบนถนน

4. คุณภาพอากาศ ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ทมีค่าคุณภาพอากาศเท่ากับ 13 จัดอยู่ในระดับสีฟ้า คือ คุณภาพดีมาก (0-25) เมื่อพิจารณาถึงแหล่งที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านคุณภาพอากาศ พบว่า บริเวณชุมชนย่านเมืองเก่ามีพื้นที่ก่อสร้าง จำนวน 1 แห่ง ซึ่งสามารถเป็นต้นเหตุของฝุ่นภายในบ้านได้ โดยเมื่อเข้าไปทดสอบภายในบ้านของชุมชน พบว่า มีความหนาแน่นของฝุ่นละอองภายในบ้านเป็นปกติ คือมีฝุ่นเบาบางทุกวันนี้เนื่องจากภายในชุมชนมีการจราจรตลอดทั้งวัน ประกอบกับกระแสลมพัดมาจากทิศเหนือด้วย

5. การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ ชุมชนเมืองเก่าภูเก็ทได้ประกาศเขตย่านเมืองเก่า โดยมีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 2.71 ตารางกิโลเมตร ชุมชนมีแผนในการจัดการการแบ่งเขตพื้นที่และการพัฒนาเมืองเก่า โดยการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) โซนสีแดง มีเนื้อที่

210 ไร่ รวมไปถึงถนน 10 สาย ได้แก่ ถนนกลาง ถนนกระบี่ ถนนตึก ถนนพังงา ถนนสตูล ถนนรัชฎา ถนนเยาวราช ถนนภูเก็ต ถนนเทพกระษัตรี และซอยรมณีย์ ซึ่งการประกาศพื้นที่โซนไข่แดงนั้นจะเข้มงวดในการควบคุมและก่อสร้างอาคารบ้านเรือน สำหรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิทัศน์หรืออาคารที่ไม่สอดคล้องกับภูมิสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของชุมชนย่านเมืองเก่าในปัจจุบัน พบเห็นประมาณ 3 แห่ง ตั้งอยู่บนถนนเยาวราช ซึ่งมีลักษณะสร้างอาคารใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้น 3-4 ปี ที่ผ่านมา ลักษณะการสร้างไม่ได้เชื่อมโยงความเป็นเอกลักษณ์ของอาคารเมืองเก่า 2) โซนไข่ขาว คือบริเวณรอบๆ พื้นที่โซนไข่แดง ซึ่งจะมีการพิจารณาในการพัฒนาหรือก่อสร้างอาคารบ้านเรือนเป็นรายๆ ไป

ผลการกำหนดมาตรการในการจัดการสิ่งแวดล้อม มาตรการที่ 1 การลดปริมาณขยะ รณรงค์หรือสร้างความร่วมมือร่วมกันกับผู้ค้าขาย เช่น การลดการใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดขยะ ใช้วัสดุที่สามารถซ้ำได้ (จานถ้วย แก้วจากส่วนกลางแล้วนำกลับมาใช้ยังจุดบริการเสียค่าธรรมเนียมหากไม่นำมาคืน) การจำกัดปริมาณวัสดุที่ก่อให้เกิดขยะใช้แล้วทิ้งต่อวัน (ถุงพลาสติก ถ้วยโฟม ขวดพลาสติก) การใช้วัสดุจากธรรมชาติ เป็นต้น มาตรการที่ 2 การจัดการปัญหาคุณภาพน้ำ สร้างความร่วมมือกับทางเทศบาลนครภูเก็ต และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ช่วยแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพน้ำ โดยเฉพาะคุณภาพน้ำประปา

อภิปรายผล

การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการบริหารจัดการทางด้านการท่องเที่ยวให้ดำเนินไปในแนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทแต่ละพื้นที่เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลตามแนวคิดของ จิราภา ปราเตรา ดิเอส และคณะ (2561) นำไปสู่การรักษาประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิต

และสิ่งแวดล้อม รวมถึงพัฒนาเศรษฐกิจให้กับคนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม แต่ในขณะเดียวกันองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้เป็นองค์ความรู้ความเข้าใจเฉพาะกลุ่มที่นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ หรือองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว ควรนำเสนอความสำคัญหรือคุณประโยชน์ของเรื่องเหล่านี้ให้ประจักษ์ชัดมากขึ้น โดยเฉพาะการออกแบบเครื่องมือและการวัดผลขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคส่วนต่างๆ ได้เข้าใจได้เข้าถึง และนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งควรเป็นไปตามแนวคิดของ กิตติ อริยานันท์ (2552) รวมถึงความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ในขณะเดียวกันชุมชนต้องมีความพร้อมมีความสามารถในการบริหารจัดการชุมชนของตนเองได้ในเบื้องต้น โดยเฉพาะส่วนของการมีผู้นำ มีตัวแทน หรือคณะกรรมการของชุมชนที่มีประสิทธิภาพ พร้อมเสียสละและทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อประสานงาน สร้างความเข้าใจกับคนภายในชุมชนด้วยตนเอง และเป็นตัวแทนของชุมชนประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้การทำงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เป็นภาพโดยรวมของชุมชน การดำเนินการตามมาตรการเพื่อจัดการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมจึงจะสำเร็จ เกิดการขับเคลื่อนแก้ไขปัญหายั่งยืนเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ บัณฑิต อ่อนดำ (2536) ที่ระบุว่าถ้าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ แล้ว ประชาชนจะยินดีให้ความร่วมมือหรือมีพันธกรณี (Commitment) ในเรื่องนั้นๆ ทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมสำเร็จลุล่วงไปได้ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในย่านเมืองเก่าภูเก็ต ส่วนหนึ่งมาจากการ

เติบโตของการท่องเที่ยว โดยไม่มีการวางแผนจัดการ และมีมาตรการควบคุมที่มาจากความร่วมมือในการกำหนดของประชาชนในพื้นที่ สอดคล้องกับ วรินทร์ สังข์ทอง และอารีย์ภา ถิรสัตยาพิทักษ์ (2562) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา ย่านเมืองเก่าภูเก็ต” ที่ระบุว่าปัญหาสำคัญที่สุดของเมืองท่องเที่ยวในไทยคือ โครงสร้างพื้นฐานเมืองไม่สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานสามารถพัฒนาได้ช้าด้วยการลงทุนที่สูงและอุปสรรคของการดำเนินนโยบาย ความท้าทายสำคัญในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ปัญหาการสัญจรทั้งสำหรับนักท่องเที่ยวและผู้อยู่อาศัยในเมือง โดยเฉพาะในด้านการขนส่งสาธารณะ ปัญหาการจัดการขยะและน้ำเสีย ปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้และปัญหาคูณภาพอากาศในเมือง เมืองท่องเที่ยวชั้นนำทุกแห่งประสบกับปัญหาเหล่านี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะต่อองค์กร องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชน ควรศึกษาทำความเข้าใจชุมชนเบื้องต้นก่อน เพื่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา ทำการประเมินสถานการณ์ความพร้อมด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาหลังเสร็จสิ้นโครงการหรืองานวิจัย ในขณะเดียวกันองค์กรที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ควรทำงานเชิงรุกคอยสนับสนุนและเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะต่อชุมชน ชุมชนควรทบทวนสถานการณ์ สภาพ ปัญหา ความต้องการ ทิศทางการท่องเที่ยวและการพัฒนาของชุมชนในเบื้องต้น รวมถึง

ความพร้อมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ทำการวิเคราะห์ถึงศักยภาพ ความพร้อม ก่อนมีการประเมินขีดความสามารถด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาเครื่องมือให้เหมาะสมกับแต่ละชุมชน หรือปรับปรุงตัวบ่งชี้ เนื่องจากสภาพบริบทของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากกระแสการท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาชุมชน. (2562, 30 ตุลาคม). *การจัดประเภทชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี*. สืบค้นจาก <https://cep.cdd.go.th/otop-นวัตวิถี/การจัดประเภทชุมชนท่องเที่ยว>.

กิตติ อริยานันท์. (2548). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กรณีศึกษาอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

จิราภา ปราเดรา ดิเอส, พรณนิภา ดอกไม้งาน, ปณต มโนมัยวิบูลย์, ชัชชญา ยอดสุวรรณ และอภิสม อินทรลาวัลย์. (2561). *มองรู้ ดูออก บอกต่อ การจัดทำชุดความรู้และกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาเทคนิค การปฏิบัติงานของ อพท. ตามแนวทางของหลักเกณฑ์ GSTC (Global Sustainable Tourism Criteria)*. กรุงเทพฯ: บริษัท ภูมิปัญญาไทยพัฒนา จำกัด.

บัณฑิต อ่อนดำ. (2536). *กระบวนการปรับปรุง และพัฒนากลุ่มองค์กรประชาชนเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วรินทร์ สังข์ทอง และอารีย์ภา ถิรสัตยาพิทักษ์. (2562).

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา ย่านเมือง
เก่าภูเก็ต. วารสารการการท่องเที่ยวไทย
นานาชาติ, 15(1), 10-21.

วิภาดา ศุภรัฐปรีชา. (2553). ผลกระทบจากการ
ท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน
วัดเกต เชียงใหม่. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ และกฤษณะ แพทย์จะเกร็ง.

(2561). ปริทัศน์สถานภาพความรู้ เรื่องความ
เหลื่อมล้ำในเมืองท่องเที่ยว. วารสารสังคม
วิทยาและมานุษยวิทยา, 44(1). 41-46.